

امارت اسلامی افغانستان
اداره تعلیمات تخنیکي و مسلکی
آمریت اداره تعلیمات تخنیکي و مسلکی ولایت لوگر
آمریت انستیتوت زراعت و وترنری

مقاله

طبقه بندی نباتات مزروعی

تهیه و ترتیب : مسلک آموز حیات الله " کریمی "
استاد انستیتوت زراعت و وترنری لوگر

سال : 1401 ه ش

هو الذى خلق لكم ما
فى الارض جميعا

پیشگفتار

بخاطر فهماندن و بلند بردن سطح دانش محصلین و علاقه مندان این رشته تلاش دارم و از آنها می خواهم تا از این مقاله با تاکید خاص به مفاهیم آن معلومات حاصل نمایند. این مقاله ممکن مشابه به لحاف گدا باشد که از توتها با سایز، شکل، رنگ مختلف ساخته شده است ولی مقصد آن برای مطالعه و ازدیاد معلومات محصلین در ابعاد مختلفه طبقه بندی نباتات مزروعی می باشد.

بنده خواهان نظریات، پیشنهادات، مشوره های که خلائای موجود در این مقاله را پر نموده و به غناء آن افزوده شود می باشم. دور از امکان نخواهد بود تا مواد مهم دیگری که میخوایدویا از نظر شما مهم تلقی می گردد به این مقاله به منظور انتقال معلومات برای محصلان و برای رهنمای های بعدی علاوه نموده و به مفیدیت آن بافزائید.

فهرست مندرجات

طبقه بندی نباتات مزروعی :

الف : طبقه بندی نباتات به اساس مشابهت های آن (طبقه بندی نباتی)

ب : طبقه بندی به اساس استعمال (طبقه بندی اگرانومیکی)

ج : طبقه بندی نباتات به اساس مقاصد خاص

د : طبقه بندی های دیگر مانند :

a. دوران حیات

b. موسم یا فصل نموی

c. به اساس اقلیم

d. به اساس فوتو پیروی

e. به اساس عادت نموی

f. به اساس طرز گرده افشانی

g. به اساس روش تکثیر

h. به اساس نوعیت عملیه ترکیب ضیای

i.

طبقه بندی نباتی :

1- تالوفایتا : Thallophyta

2- برایوفایتا : Bryophyta

3- تریدوفایتا : Pteridophyta

4-: سپرماتوفایتا :

الف : جمئوسپرم ها :

ب : انجیوسپرم ها :

I. یک مشیمه ها: (Monocotyledons)

II. دومشیمه ها یا: (Dicotyledons)

ورایتی : Variety

کلتی وار : Cultivar

کلون : Clone

لائن : Line

ورایتی با گرده افشانی باز :

Hybrid variety :

ورائتی دورگہ

طبقہ بندی اگرائومیکی : (به اساس استعمال)

Cereal crops	:	غله جات
Legumes crops	:	نباتات لیگیومی
Forage crops	:	نباتات علوفه ئ
Sugar crops	:	نباتات قندی
Root Crops	:	نباتات ریشه ئ
Tuber Crops	:	نباتات تیوبری
Oil seed Crops	:	نباتات تیلی
Stimulant Crop	:	نباتات نشه اور
Fiber Crops	:	نباتات الیافی
Vegetable Crop	:	نباتات سبزی یا سبزیجات
Condiment Crops	:	نباتات کاندیمنت (مصالحه ئ)

طبقہ بندی به مقاصد خاص :

Green Manure Crops	:	1- نباتات کود سبز
Cover Crops	:	2- نباتات پوششی
Silage Crops	:	3- نباتات سائلج
Catch of Emergency Crops	:	4- کیچ یا نباتات اضطراری
Silage of green chop Crops	:	6- نباتات سائلج و چاپ سبز
Companion crops	:	7- نباتات همراه
	:	8- ریلی کراپ

طبقه بندی نباتی :

طبقه بندی نباتی عبارت از طبقه بندی بسیار سابقه و قدیمی نباتات که با اساس مشابهت حصص مختلف نبات می باشد. بواسطه کارل لینه در سالهای (1707-1778) معرفی گردید بعد از معرفی این سیستم چندین مراتبه تجدید نظر گردیده است. لینه سیستم نام گذاری دوگانه را معرفی نموده و در این سیستم هر نبات را به دو نام مسما نمود. اسم اول ان جینس را نشان می دهد و اسم دوم که با حرف کوچک شروع می گردد سپیشز را نشان می دهد. بطور مثال. اسم گندم معمولی

Triticum vulgare L.

و تمام نباتات به اساس مشابهت های شان به شعب چهار گانه یا فایلم عمده مبنی بر خصوصیات ساختاری تقسیم گردیده اند

1- تیلو فایتا : Thallophyta

این فایلم شامل نباتات پست که عاری از برگ، ریشه، ساقه و گل می باشند مثال های عمده ان الگی، فنجی، بکتیریا می باشد. این نباتات به شکل نباتات مزروعی بذر نگر دیده و سبب امراض در نباتات دیگر می گردند. یکی از سپیشز های که بحیث سبزی مورد بذر قرار می گیرد فنجی (سماروق) میباشد.

2- برایو فایتا : Bryophyta

این فایلم شامل نباتات سبز کوچک بوده که دارای تکامل عالی اند و یا با نباتات عالی مشابه اند. و در مزارع به حیث نباتات مزروعی کشت نمی گردند.

3- تریدو فایتا: Pteridophyta

اینها شامل نباتات سبز کوچک و عائوی (واسکولری) که دارای ریشه، ساقه، و برگ ها اند می باشند. این شعبه به دو کلاس تقسیم می گردد. اینها گل تولید نمی نمایند از طریق سپور تکثیر نموده و به منظور استفاده بذر نمی گردند

4- سپرماتو فایتا :

این شعبه شامل نباتات عالی و انکشاف یافته بوده گل و تخم تولید کرده شامل دو صنف می گردند.

الف : جمنو سپرم ها :

این نباتات تخم تولید میکنند اما نه در تخمدان. چوب های (تمبر های) بسیار مهم به این کلاس ارتباط می گیرند. هیچ نوع از نباتات این کلاس کشت نشده اند.

ب : انجیوسپرم ها :

این نباتات تخم را در داخل میوه تولید می نماید و شامل نباتات اند که دارای اهمیت زیاد اقتصادی، در تهیه غذای انسانی و حیوانی، الیاف ها و غیره می باشد دو سب کتیگوری انجیوسپرم ها وجود دارد که عبارت اند از :

I. یک مشیمه ها : (Monocotyledons)

این گروه نباتات دارای تخم یک مشیمه ای بوده و اکثرا غذا را در اندوسپرم ذخیره می نماید. دارای برگ های باریک و نوک تیز که شامل گندم، شالی، جواری، جو و غیره می باشد و مربوط به فامیل Graminae یا (poacea) می باشند.

II. دومشیمه ها یا: (Dicotyledons)

نباتات این گروه دارای تخم های دو مشیمه ای بوده و مواد غذای خود را در مشیمه ها ذخیره می نمایند. نباتات عمده این گروه عبارت اند از مشنگ، موم پلی، پنبه، تمباکو، سائبین، آفتاب پرست، زغر و تعداد زیادی دیگر در این گروه شامل اند.

کلاس ها و سب کلاس ها به اردر ها تقسیم می گردد . اردر به فامیل ها و فامیل ها به جینرا و جینرا به سپیشز و هر سپیشز ممکن دارای انواع زیادی باشند . واحد اساسی در طبقه بندی نباتی سپیشز می باشد . این گروپ کاری به اگرانومست ها ، متخصصین نسل گیری نباتی و گیاه شناسان می باشد . سپیشز را طوری تعریف می نمایم : یک گروپ مشابه نباتات که در میان خود به شکل نورمال القاح گردیده و دارای چندین خاصیت مشترک باشند . سپیشز های باهم مشابه را تحت یک جینس و جینس های مشابه را به فامیل و فامیل های مشابه را به اردر و اردر های مشابه را به کلاس و کلاس های مشابه را به شعبه و یا فایلم طبقه بندی می گردند . مثال ذیل موضوع را روشن خواهد نمود .

گندم عادی	اسم نبات
Triticum aestivum. L	نام علمی نبات :
aestaivum	سپیشز :
Triticum	جینس :
Poaceae (graminae)	فامیل :
Graminales	آردر :
Monocotyledonae	سب کلاس :
Angiospermae	کلاس :
Spermatophyta	دیویژن یا فایلم :

ورایتی : **Variety**

گروپ مشابه نباتات و یا سپیشز هایکه بواسطه یک ویا بیشتر از یک خاصیت از هم جدا گردیده و نام گذاری شده باشند .

کلتی وار : **Cultivar**

ورایتی کشت شده را کلتی وار گویند

کلون : **Clone**

یک ورایتی یا کلتی واریکه توسط عضو نموی ان تکثیر شده باشد.

لاین : **Line**

یک ورایتی و یا کلتی وار نباتات که به واسطه القاح خودی خود نبات بعنی تخم تکثیر شده باشد

ورایتی با القاح باز :

ورایتی نباتات که توسط نباتات دیگر بدون کنترول عملیه گرده افشانی القاح و تولید شده باشد

ورایتی دورگه : **Hybrid variety**

یک دورگه ورایتی نبات که با عملیه گرده افشانی نبات دیگر تولید شده باشد از یکجا شدن 2 تا 4 انواعیکه در بین خود نسلگیری شده باشند تدست می آید..

ب : طبقه بندی اگرانومیکی : (به اساس استعمال)

اگرانومست ها نباتات را به اساس استعمال آن طبقه بندی نموده اند . نباتات عمده اگرانومیکی که به اسامی نوع استفاده آن طبقه بندی گردیده گروپ های عمده آن ذیلا تذکر داده شده است .

غله جات : Cereal crops

نباتات یا سپیشز های فامیل گرامینی که به منظور تولید دانه های قابل خوراک بذرمی گردند به این نباتات غله جات نیز گفته می شود مانند گندم ، شالی ، جواری ، جو ، باجره ، یولاف ، ترائیکل ، وغیره .

نباتات لیگیومی : Legumes crops

نباتات ویا پیشیز های فامیل لیگیوماینوسی که به منظور دانه های قابل خوراک بذرمی گردند و بنام پلی دار ها شناخته می شوند . این نباتات شامل چنه ، نسک ، ماش ، مشنگ ، وغیره می باشند .

نباتات علوفه ی : Forage crops

نباتاتیکه به منظور تغذیه حیوانی بذرمی ویا نباتاتیکه هر حصه ی آن به مقصد تغذیه حیوانات از آن استفاده صورت گیرد علوفه نامیده می شود . سه برگه ، (برسیم) شبدر ، جواری ، جو ، باجره ، یولاف ، جودر ، ترائیکل ، نبات کلون ، را علوفه گویند .

نباتات قندی : Sugar crops

نباتاتیکه به منظور استحصال شکر از آن ، بذرمیگردند بنام نباتات قندی یا دمی شوند . مانند لبلبو ، و نیشکر .

نباتات ریشه ی : Root Crops

نباتاتیکه به منظور استفاده از ریشه آن بذرمی گردیده بنام نباتات ریشه یی یا دمی گردند . مانند چغندر ، زردک ، ملی وغیره .

نباتات تیوبری : Tuber Crops

نباتات که به مقصد بدست آوردن خطء آن (تیوبر) کشت می شوند بنام نباتات تیوبری یاد می گردند . مانند کچالو . خطء ها عبارت از ساقه های بسیار ضخیم زیر زمینی بوده که در سلندر های یک ساقه بی برگ انکشاف می نمایند .

نباتات تیلی : Oil seed Crops

عبارت از نباتاتیکه به منظور استحصال تیل از آن استفاده می شود مانند : شرشم ، تریک ، موم پلی ، آفتاب پرست ، مصور ، سائیبین ، کنجد ،

نباتات نشه اور : Stimulant Crops

اینگونه نباتات را نباتات طبی یا مخدر نیز گویند ، از نباتات متذکره بحیث مواد نشه اوریا ادویه استفاده صورت می گیرد مانند تمباکو ، کوکنار ، چای ، کافی و بیبر منت .

نباتات الیافی : Fiber Crops

نباتاتیکه به منظور استفاده از الیاف آن بذرمی گردند بنام نباتات الیافی یاد می گردند . از الیاف ها در فابریکات تکه سازی استفاده صورت گرفته از آن رخت تهیه می نمایندبر علاوه تهیه رخت از الیاف های

مذکور در ساختن ریسمان ، گلیم و خریطه ها نیز استفاده صورت می گیرد . مثال های این نباتات پنبه ، جوت ، فلیکس ، کنف و غیره می باشد.

نباتات سبزی یا سبزیجات : Vegetable Crops

نباتاتی که به منظور بدست آوردن برگ ها ، تنه ها ، گل ها ، میوه ، بیخ ها ، و دانه ها قابل خوراک آن بذر می گردند بنام نباتات سبزی یا سبزیجات یاد می گردند . مانند ماتر ، گل پی ، کرم ، کدو تابستانی ، بادرنگ ، بادنجان رومی ، پالک ، سویس چارد ، ریپ ، شرشم ، شلغم ، زردک ، بادنجان سیاه ، بامیه ، پیاز و غیره از جمله نباتات سبزی یا باغیچه ئی اند.

نباتات کاندیمنت (مصالحه ئ) : Condiment Crops

نباتاتی که به منظور تهیه مصالحه یا کاندیمنت بذر و استعمال می گردند مانند نعنا ، هیل ، کشنیز ، ترمیرک ، مرچ و غیره .

ج : طبقه بندی به مقاصد خاص :

بعضی اوقات نباتات به مقاصد خاص در شرائط و حالات مختلف بذر گردیده به این اساس نباتات مذکور را نباتات به مقاصد خاص نامیده اند . که ذیلا توضیح گردیده است .

1- نباتات کود سبز : Green Manure Crops

نباتات را گویند که بعد از نموی کافی دوباره به خاک علاوه می گردند تا حاصلخیزی و ساختمان خاک را اصلاح نماید. مانند مشنگ گاوی ، دهانچا (دهانچا) ، گوارا ، سه برگه یا برسیم ، شبدر ، سائبین، و براسیکا.

2- نباتات پوششی : Cover Crops

این نباتات بخاطر بذر می گردند که تا خاک را پوشانیده و آنرا از تخریب و شسته شدن مواد غذائی آن بطرف پائین خاک جلوگیری نماید . مانند کلول ، ماش ، جودر و انواع کبل ها .

3- نباتات سائلج : Silage Crops

نباتات بخاطر نگهداری به شکل سائلج در حالت تازه یا برگه بذر جمع آوری گردیده و یک اندازه تخمرآن زیر پلاستیک در خاک صورت می گیرد. مانند جواری ، باجره ، مشنگ گاوی ، سه برگه یا برسیم ، شبدر ، سائبین و غیره .

2- کیچ یا نباتات اضطراری : Catch of Emergency Crops

نباتات که در حالات اضطراری یعنی در شرائط که نبات عمده یا اصلی ناکام شود و یابیه اساس بعضی شرائط ناگوار در بذر آن تاخیر صورت گیرد بذر می گردد مانند ارزن ، جو ، جواری ، باجره برای علوفه و غیره .

6- نباتات سائلج و چاپ سبز : Silage of green chop Crops

نباتات در حالت سبز و تازه درو گردیده و مستقیما به حیوانات بدون اینکه پروسس شود تغذیه می گردد مانند برسیم ، شبدر ، جواری ، باجره و موت.

7- نباتات همرا ه : Companion crops

بذر يك نبات در بين نبات قبلابذر شده كه باعث حفاظت نبات بعدی ميگردد بنام نبات همراه ياد مي گردد مانند بذر برسيم در مزرعه جوارى، بذر شبدر در جوارى، بذر برسيم در جو و بذر شبدر و يولاف مثالهاي از نباتات همراه ميباشند.

8- ريلي كراپ :

بذر يك نبات در نبات ديگر كه به مرحله پختگي رسیده باشد بنام ريلي كراپنگ مسما است . مانند نيشكر در گندم ، تربوز در گندم ، كچالو در سير ، مثالهاي از ريلي كراپنگ مي باشد

ماخذ:

www.agriculture.com

چپتر مضمون اساسات نباتات مزروعى
كتاب خانه انستيتوت زراعت